

Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Öğretmenlerine / Okul Psikolojik Danışmanlarına Yönelik Algıları ve Bu Algıları Etkileyen Faktörler

Perceptions of Classroom Teachers Towards Guidance Teachers/ School Psychological Counselors And The Factors Affecting These Perceptions

Dr. Aşkın Öykü USTA*

Özet

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin rehberlik öğretmenlerine / okul psikolojik danışmanlarına yönelik algıları ve bu algıları etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre; sınıf öğretmenleri genel olarak rehberlik öğretmenlerine / okul psikolojik danışmanlarına ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerine yönelik olumlu algı taşımakta ancak rehberlik öğretmenlerinden / okul psikolojik danışmanlarından yüksek ve görev tanımları içinde olmayan rol beklentileri içinde bulunmaktadır. Bu durum rehberlik öğretmenlerinde / okul psikolojik danışmanlarında sınıf öğretmenlerine yönelik olumsuz algıya, sınıf öğretmenlerinde ise olumsuz algı ve dirence yol açmakta ve tam bir iş birliği içinde çalışmayı zorlaştırmaktadır. Sınıf öğretmenlerinde olumsuz algılara ve dirence yol açan temel faktörler; rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin ciddiye alınmaması, bu tür uygulamaların gereksiz görülmesi, yeterli düzeyde bir rehberlik ve danışmanlık anlayışı kazanılamamış olunması, iş birliği ve dayanışmaya kapalı olunmasıdır. Sınıf öğretmenlerinin rehberlik öğretmenlerine / okul psikolojik danışmanlarına yönelik algılarını etkileyen sosyo-demografik faktörler ise sınıf öğretmenlerinin yaşı ve okulda bulunan öğrencilerin sayısıdır.

Anahtar Kelimeler: Okul psikolojik danışmanı, Rehberlik öğretmeni, Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, Sınıf öğretmeni

* Açık Okulları, Okul Psikolojik Danışmanı, askinoykuu@gmail.com, ORCID: 0009-0001-6703-2977

Giriş

İlkokul öğrencileri açısından sınıf öğretmenleri, ailelerinden sonra en fazla zaman geçirdikleri, sadece gelişimlerini değil ve yaşamlarının ilerleyen yıllarında edinecekleri tutum ve alışkanlıkları önemli düzeyde etkileyebilecek kişilerdir. 2018'den önce sınıf öğretmenlerine verilen lisans eğitimlerinde ağırlıklı olarak bilişsel alan dersleri bulunmaktaydı (Kabapınar ve Kılıç-Özmen, 2019). Ancak kalabalıklaşan sınıf ortamları ve yetiştirilmesi gereken yoğun müfredat programı nedeniyle sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin bilişsel gelişimlerine yön verecek uygulama ve yaklaşımlara yeterli zamanları kalmamaktadır. Bu ihtiyacın karşılanması konusundaki önemli boşluğu günümüzde rehberlik öğretmenleri / okul psikolojik danışmanları doldurmaktadır.

Rehberlik öğretmenleri / okul psikolojik danışmanları, eğitim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerini yürütmekten sorumlu personellerdir. Bu hizmetler; öğrencilerin okula uyumlarının sağlanması, eğitsel ortamlar ve öğrenme konusunda olumlu tutumlar geliştirilmesi, öğrenmenin öğrenilmesi, öğrenilenlerin aktarılmasına ilişkin bilişsel becerilerin kazandırılması, öğrenmenin etkililiğinin artırılması, duyguların daha iyi tanınması, kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri sosyal becerileri ve günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorluklar karşısında daha iyi baş etme becerilerinin kazanılması, kişiliklerinin ve meslekî becerilerinin geliştirilmesinin desteklenmesi konularını kapsamaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2017).

Rehberlik ve okul psikolojik danışmanlığı, Türkiye'de 1950'ler sonrasında üzerinde araştırma yapılmaya başlanan bir alan olmuştur. Bu ihtisas alanı 1969 tarihli Tebliğler Dergisi'nde yayınlanmış ve öğretmen atamalarında uzmanlık alanlarından biri olarak yerini almıştır (Doğan, 1996). Ancak bu uzmanlık alanının adı ve kapsamına ilişkin belirsizlikler uzun bir müddet boyunca devam etmiştir (Dağlı, 2014). Nihayetinde MEB tarafından 2017'de yayımlanmış olan "Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği" ile "rehberlik öğretmeni" adı verilmiştir. Rehberlik öğretmenlerinin başlıca görevleri arasında; aile, öğrenci, öğretmen ve idarecilere bireysel ve/veya grup halinde rehberlik ve psikolojik danışmanlık verme, bireyleri tanıma ve eğitsel yönden değerlendirme, görevlendirildiğinde tercih danışmanlığı yapma, gerektiği taktirde öğretmenlerle birlikte aile ziyaretlerinde bulunma, görev alanına yönelik akademik araştırma ve etkinliklere katılma, veli toplantılarına katılma yer almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2017).

Yeni uygulamaların çoğunda olduğu üzere, Türkiye'deki psikolojik danışma ve rehberliğe yönelik uygulamalarda da birtakım problemler yaşanmaktadır. Bu problemlerin önemli bir bölümü de okul idaresi, sınıf öğretmenleri ve rehberlik öğretmenleri/okul psikolojik danışmanlarının birbirlerine ve rehberlik /psikolojik danışmanlık uygulamalarına yönelik olumsuz algılarından kaynaklanmaktadır (Korkmaz, 2011). Aynı yazar çalışmasında psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleri üzerinde olumsuz algılarına yol açan temel kaynağın psikolojik danışman olması halinde buna yol açan faktörleri; psikolojik danışmanların ortak anlayış geliştirememesi, daha önce yaşadıkları olumsuz deneyimleri genellemeleri ve olumlu algı geliştirmekten vazgeçmeleri, bilirkişi edasından sıyrılamamaları, okul içinde pasif bir tutum geliştirmeleri, iş birliği ve dayanışmaya kapalı olmaları ve son olarak da meslekî alanlarında yeterli donanıma sahip olmamaları şeklinde sıralamıştır. Sosyal ve kültürel yaşamın değişen

dinamikleri öğrencilerin okul ve okul dışı ortamlarda yaşadıkları sorunları çeşitlendirmiştir. Bu sorunların en hızlı şekilde tespit edilebilmesi ve bunlara kalıcı çözümler üretilebilmesi için sınıf öğretmenleri ile okul psikolojik danışmanlarının tam bir iş birliği ve dayanışma içinde çalışmaları gerekmektedir (Hatunoğlu ve Hatunoğlu, 2006). Bunun yanı sıra sınıf öğretmenleri ve rehberlik öğretmenlerinin / okul psikolojik danışmanlarının birbirleri hakkındaki olumsuz algılarının olumlu hale getirilmesi, bunun için de öncelikli olarak olumsuz algıların tespit edilmesi ve bunlara yol açan temel kaynaklarının belirlenmesi gerekmektedir. Psikolojik danışma ve rehberliğe yönelik uygulamaların başarısını etkileyecek algıların temel kaynaklarındaki çeşitlilik (okul idaresi, sınıf öğretmenleri, rehberlik öğretmenleri / okul psikolojik danışmanları) nedeniyle bu algı türleri de çeşitlik göstermektedir. Dolayısıyla bu algı türleri; okul idaresinin psikolojik danışma ve rehberliğe yönelik uygulamalara ilişkin algısı, okul idaresinin rehberlik öğretmenleri / okul psikolojik danışmanları üzerindeki algısı, sınıf öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberliğe yönelik uygulamalara ilişkin algısı, sınıf öğretmenlerinin rehberlik öğretmenleri / okul psikolojik danışmanları üzerindeki algısı, rehberlik öğretmenlerinin / okul psikolojik danışmanlarının okul idaresine ilişkin algıları, rehberlik öğretmenlerinin / okul psikolojik danışmanlarının sınıf öğretmenlerine ilişkin algıları, rehberlik öğretmenlerinin / okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma ve rehberliğe yönelik uygulamalara ilişkin algısı olarak sıralanabilir hatta farklı kaynakların etkisiyle daha da çeşitlendirilebilir.

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin sınıfta uygulanması noktasında okul psikolojik danışmanlarına yardımcı olabilecek en önemli konumda sınıf öğretmenlerinin olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu hizmetlerdeki başarının temelinde sınıf öğretmenlerinin istekli ve gönüllü olmalarına, hepsinden de önemlisi rehberlik öğretmenlerine / okul psikolojik danışmanlarına yönelik olumlu algılar taşımalarına bağlı olacağı anlaşılmaktadır (Penbegül, 2014). Nitekim literatürdeki birçok çalışmada (Bozic ve Carter, 2002; Cooper, Hough ve Loynd, 2005; Colbert, Perusse ve Reiner, 2009; Karakuş, 2008; Ünal, 2004) olumlu öğretmen ve müdür algılarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin etkililiği, fonksiyonelliği ve başarısını artırdığı gösterilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmanın konusu, sınıf öğretmenlerinin rehberlik öğretmenlerine / okul psikolojik danışmanlarına yönelik algıları ve bu algıları etkileyen faktörler çerçevesinde sınırlı tutulmuştur.

Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Öğretmenlerine / Okul Psikolojik Danışmanlarına Yönelik Algıları

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, eğitim sürecinin önemli bir parçası olan öğrencilere sağlanan hizmetler içinde önemli ve etkili bir role sahiptir (Camadan ve Kahveci, 2013). Okullardaki rehberlik öğretmenlerine / psikolojik danışmanlarına yönelik olarak yapılan araştırmaların önemli bir kısmında psikolojik danışmanlık ve rehberlik uygulamalarındaki rollerinin konu alındığı görülmektedir (Stelzer, 2003). Rollerini belirlemeye yönelik bu tür çalışmaların önemli bir kısmında ise öğretmen, öğrenci, okul idaresi ve öğrenci velilerinin görüşlerine, bir kısmında ise rehberlik öğretmenlerinin / okul psikolojik danışmanlarının kendi görüşlerine başvurulmaktadır. Ancak rol algısını da içine alacak şekilde sınıf öğretmenlerinin rehberlik

öğretmenlerine / okul psikolojik danışmanlarına yönelik tüm algılarına ve bu algıları etkileyen faktörlere yönelik çalışmaların sayısı ise oldukça azdır.

Kabapınar ve Kılıç-Özmen'in (2019) karşılıklı algıları belirlemek üzere İstanbul'daki özel ve devlet okullarında görev yapmakta olan 49 öğretmenle (32 sınıf öğretmeni, 17 psikolojik danışman) yürüttükleri çalışmada; sınıf öğretmenlerinin psikolojik danışmanlara ilişkin algılarının genel olarak olumlu düzeyde olduğu ancak psikolojik danışmanların sınıf öğretmenine ilişkin algılarının genel olarak olumsuz düzeyde olduğu saptanmıştır. Ayrıca çalışmada dikkati çeken bir diğer bulgu da psikolojik danışmanların sınıf öğretmenlerine ilişkin algıları arasında "sınıf öğretmenlerinin psikolojik danışmanlar hakkında olumsuz algıya sahip olduğu" görüşünün bulunmasıdır. Dolayısıyla ilgili çalışmada elde edilen bulgular sınıf öğretmenlerinde psikolojik danışmanlara yönelik olumlu algılara karşılık psikolojik danışmanlarda hem sınıf öğretmenlerine yönelik hem de sınıf öğretmenleri üzerinden kendilerine yönelik olumsuz algılar hissettiklerini göstermektedir. Elbette ki bu sonuçların doğrudan psikolojik danışmanların sınıf öğretmenlerine karşı empati eksikliği taşıdıkları şeklinde yorumlanması doğru olmayacaktır. Bir algı söz konusu olduğunda algılayan bir birey ve bu algıyı etkileyen faktörler söz konusudur ki bu faktörlerden bir kısmı da diğer bireylerin bu algıya yol açan olumsuz tutum ve davranışları olabilir. Dolayısıyla psikolojik danışmanların sınıf öğretmenlerine karşı olumsuz algıları kendi empati eksikliklerinden kaynaklanabileceği gibi, sınıf öğretmenlerinin onlara bu şekilde hissettirmesinden de kaynaklanabilir. Benzer şekilde sınıf öğretmenlerinin psikolojik danışmanlara yönelik olumlu algıları onların psikolojik danışmanlara ilişkin yeterli empati geliştirmesiyle ve/veya psikolojik danışmanların onlara bu olumlu algıyı hissettirecek olumlu tutum ve davranışlar sergilemiş olmalarından kaynaklanabilir. Korkmaz (2011), psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleri üzerinde olumsuz algılarına yol açan temel kaynağın psikolojik danışman olması halinde buna yol açan faktörleri psikolojik danışmanların ortak anlayış geliştirememesi, daha önce yaşadıkları olumsuz deneyimleri genellemeleri ve olumlu algı geliştirmekten vazgeçmeleri, birikmiş edasından sıyrılamamaları, okul içinde pasif bir tutum geliştirmeleri, iş birliği ve dayanışmaya kapalı olmaları ve son olarak da meslek alanlarında yeterli donanımına sahip olmamaları şeklinde sıralamıştır. Temel kaynağın sınıf öğretmenleri olması halinde ise Korkmaz (2011), sınıf öğretmenlerinin psikolojik danışmanlara yönelik olumsuz algılar geliştirmesine yol açan faktörleri rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin ciddiye alınmaması, bu tür uygulamaların gereksiz görülmesi, yeterli düzeyde bir rehberlik ve danışmanlık anlayışı kazanılamamış olunması ve son olarak da iş birliği ve dayanışmaya kapalı olunması şeklinde bildirmiştir. Literatürdeki bazı çalışmalarda (Kızıl, 2007; Nazlı, 2007; Paskal, 2001) öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin danışmanlık hizmetleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması ve psikolojik danışmanlarla iş birliği içinde olmadıkları bildirilmiştir. Kızıl'ın (2007) çalışmasında da rehberlik öğretmenlerinin / okul psikolojik danışmanlarının %66,7'si sınıf öğretmenleriyle iş birliği sağlayamadıklarını saptanmıştır.

Korkmaz'ın (2011) karşılıklı algıları belirlemek üzere Batman ilindeki okullarda görev yapmakta olan 234 sınıf öğretmeni ve 103 okul psikolojik danışmanı ile yürüttüğü ve algı düzeylerini, olumlu, orta ve olumsuz olmak üzere üç kademedede değerlendirdiği çalışmada; karşılıklı algıların orta düzeyde olduğu saptanmıştır. İlgili çalışmada

sınıf öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanları hakkındaki algılarının sınıf öğretmenlerinin görev yapmakta oldukları okul türü, görev ve okulda bulunan öğrencilerin sayısına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Okul türüne göre sınıf öğretmenlerinin rehberlik öğretmenlerine yönelik algıları; ilköğretim öğretmenlerinde olumsuz düzeyde, ortaöğretim öğretmenlerinde ise orta düzeyde olup, ilköğretim öğretmenlerinin algı düzeyi ortaöğretim öğretmenlerinininkinden düşüktür. Benzer şekilde görev türüne göre sınıf öğretmenlerinin rehberlik öğretmenlerine yönelik algıları; ilköğretimde çalışan sınıf öğretmenlerinde olumsuz düzeyde, ortaöğretimde çalışan branş öğretmenlerinde ise orta düzeyde olup, ilköğretim sınıf öğretmenlerinin algı düzeyi ortaöğretim branş öğretmenlerinininkinden anlamlı düzeyde daha düşüktür. Ayrıca rehberlik öğretmenlerine yönelik algıların 500 ile 1000 arası öğrenciye sahip okullardaki öğretmenlerde orta düzeyde, 1501 ve üzeri sayıda öğrenciye sahip okullardaki öğretmenlerde olumsuz düzeyde olduğu, bu iki grup arasındaki farkın anlamlı düzeyde olduğu, okuldaki öğrenci sayısı arttıkça algı düzeyinin olumsuzlaştığı görülmüştür. Diğer yandan Korkmaz'ın (2011) çalışmasında sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, kıdem süresi (yıl) ve eğitsel yayınları okuma alışkanlıklarının algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisinin bulunmadığı gözlemlenmiştir. Benzer şekilde, Semiz-Koroğlu'nun (2006) Kırıkkale ilindeki 41 okulda görev yapmakta olup en az 2 yıldır birlikte çalışan 424 sınıf öğretmeni ve 41 okul psikolojik danışmanı ile yürüttüğü araştırmada; sınıf öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanlarının duygusal zekâ düzeylerine ilişkin algılarının orta seviyede olduğu saptanmıştır. İlgili çalışmada sınıf öğretmenlerinin hizmet süreleri (yıl) ve yaşlarının algılarını anlamlı düzeyde etkilediği, ancak branşlarının, cinsiyetlerinin ve görevde buldukları eğitim kademelerinin algılarını anlamlı düzeyde etkilemediği saptanmıştır. Buna göre 21 yıl ve üzeri hizmet süresine sahip ve 41 yaş ve üzeri öğretmenlerin psikolojik danışmanların duygusal zekâ düzeylerine yönelik algıları anlamlı düzeyde daha olumludur.

Sınıf öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanlarına yönelik olumsuz algılarının bir bölümü psikolojik danışmanların rollerine (görev ve sorumluluklarına) ilişkin farklı beklentiler içinde olmalarından kaynaklanmaktadır. Dougherty, Dougherty ve Purcell (1991), rol beklentilerine ilişkin farklılıkların rehberlik ve danışmanlık önerilerine direnç gösterilmesine yol açtığını bildirmiştir. Bu durum sınıf öğretmenleri ile okul psikolojik danışmanlarının tam bir iş birliği içinde çalışabilmesini engellemekte, uygulamada yarattığı sorunların yanı sıra zaman zaman sınıf öğretmenleri ile psikolojik danışmanlık öğretmenleri arasında çatışmalara yol açmaktadır (Pişkin, 1989). Buna karşılık Akgün'ün (2010) Ankara ilindeki ilköğretim okullarına bağlı anaokullarında görev yapmakta olan 14 okul öncesi öğretmenle yürüttüğü çalışmada; öğretmenlerin çoğunluğunun rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerini yeterli bulduğu ve mevcut durumda rehberlik öğretmenlerine ilişkin daha fazla rol beklentisi içinde olmadıkları saptanmıştır. Uluslararası çalışmalara bakıldığında ise; Carr-Mamett'in (2008) okul psikolojik danışmanların rollerine yönelik algıları ölçmek üzere ABD'nin Pensilvanya eyaletindeki okullarda yürüttüğü çalışmasında, öğretmen algı düzeylerinin okul idarecileri ve okul psikolojik danışmanların algı düzeylerinden daha düşük olduğu saptanmıştır. Buna göre okul psikolojik danışmanlarının rollerine ilişkin okul idarecileri ve okul psikolojik danışmanları daha fazla rol beklentisi taşımaktadır. Arap ülkelerindeki okul danışmanlarına yönelik algılarla ilgili araştırmalarda (Al-Amir ve Brinson, 2006; Al-Sarraf, 1993; Saleh, 1987; Samaneh, 2000) genel olarak olumlu bir

genel algı olduğu, okul danışmanlığının etkili ve gerekli olduğuna inanıldığı ancak rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerine direncin devam ettiğini gösteren çalışmalar dikkat çekmektedir. Saleh (1987) tarafından yapılan bir araştırma, Kuveyt'teki öğretmenlerin çoğunun, az sayıda okulda danışman olmasına rağmen okul danışmanlık hizmetlerinden memnun olduğunu göstermiştir. Yine Kuveyt'te yapılan bir başka çalışmada öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının okullarının kalitesi için çok önemli olduğuna inandığı tespit edilmiştir (Al Sarraf, 1993). Benzer şekilde, Al-Amir ve Brinson (2006), öğrencilerin ve öğretmenlerin Birleşik Arap Emirlikleri'nde okul psikolojik danışmanlığını gerekli gördüklerini bulmuşlardır. Bu bulgular, öğretmenler ve veliler tarafından daha iyi anlaşılmalı ve kabul görmeye başlamasına rağmen bir meslek olarak psikolojik danışmanlığın Arap bölgesinde hala oldukça yeni olduğunu, ancak gelişmekte olduğunu ve ilgi çektiğini göstermektedir. Bununla birlikte, bölgedeki okullarda psikolojik danışmanlığa karşı halen bir direncin mevcut olduğu bildirilmiştir (Khansa, 2005).

Okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler sıklıkla danışmanların rolünü kendi bakış açılarıyla değerlendirmektedirler (Burnham ve Jackson, 2000). Ancak bu algı zaman içerisinde sürekli olarak değişmektedir. 1990'ların sonlarından itibaren okul danışmanının eğitim lideri, öğrenci savunucusu ve sosyal değişim hızlandırıcısı olarak algılanmaya başlanmıştır (House ve Martin, 1998; Stone ve Clark, 2001). Psikolojik danışmanların rolleri üzerine eklenen yeni roller yeni beklentiler doğurmakta, bu rollerin yerine getirilmesinde yetersiz kalındığı durumlarda da olumsuz algılara yol açmaktadır. Psikolojik danışmanlar üzerindeki olumsuz algıların bir uzantısı olarak rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleriyle öğrencilerde hedeflenen sonuçlar olumsuz etkilenmektedir. Okul psikolojik danışmanlarına yönelik olumsuz algıların yanı sıra rehberlik ve psikolojik danışmanlık uygulamalarına ve dolayısıyla okul psikolojik danışmanlarına yönelik öğretmen direncinin önemli bir kaynağı olması nedeniyle, okul psikolojik danışmanlarının algılanan rollerine, okullarda rehberlik ve danışmanlık hizmetlerine ilişkin yerli ve yabancı literatürde birçok çalışma yapılmıştır. Örneğin Akın'ın (2007) Yalova iline bağlı ilköğretim okullarındaki 170 öğretmenle yürüttüğü çalışmada; ilköğretim öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanlarının aslı görevlerine yönelik bilinç düzeylerinin yeterli seviyede olduğu ancak okul psikolojik danışmanlarının görev tanımları içinde olmayan işleri de onlardan beklendikleri saptanmıştır. Kardeş'in (2014) rehberlik öğretmenlerine ilişkin okul idarecileri ve öğretmenlerinin algılarını belirlemek üzere 43 eğitim kurumu idarecisi ve 211 öğretmenle yürüttüğü çalışmada ise; okul rehberlik öğretmenlerinin okul idaresi tarafından desteklenmesi gerektiğine, okul rehberlik programlarının tüm çocuklarının gelişiminde destekleyici rolü olduğuna ve okul rehberlik öğretmenlerinin görevinin öğrencilerde sosyal ve duygusal gelişimi destekleme olduğuna yönelik algılarının yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Diğer yandan okul rehberlik öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklere katılma ve kriz anlarının yönetimine zaman harcama rolleri konusunda öğretmen beklentileri düşük düzeyde bulunmuştur. İlgili çalışmada öğretmenlerin rehberlik öğretmenlerine ilişkin algılarının cinsiyetlerinden, mezuniyet durumlarından ve meslekî kıdemlerinden anlamlı düzeyde etkilenmediği saptanmıştır. Ancak öğretmenlerin algılarının öğretmenler ile rehberlik öğretmenlerinin görüşme sıklığından etkilendiği, rehberlik öğretmenleriyle daha sık görüşen öğretmenlerin daha olumlu algı taşıdığı saptanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Sınıf öğretmenleri, ilkokul öğrencileri açısından ailelerinden sonra en fazla zaman geçirdikleri, sadece gelişimlerini değil ve yaşamlarının ilerleyen yıllarında edinecekleri tutum ve alışkanlıkları önemli düzeyde etkileyebilecek kişilerdir. Rehberlik öğretmenleri / okul psikolojik danışmanları ise öğrencilerin okula uyumlarının sağlanması, öğrencilere öğrenme konusunda olumlu tutumlar ve bilişsel becerilerin kazandırılması, öğrenme etkililiğinin artırılması, duyguların daha iyi tanınması, kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri sosyal becerileri ve günlük yaşamlarında karşılaşacakları zorluklar karşısında daha iyi baş etme becerilerinin kazanılması, kişiliklerinin ve meslekî becerilerinin geliştirilmesinin desteklenmesi konusunda önemli bir konumda bulunmaktadır. Öğrencilerin okul ve okul dışı ortamlarda yaşadıkları ve sosyal ve kültürel yaşamın değişen dinamikleri nedeniyle çeşitlenen sorunlarının en hızlı şekilde tespit edilebilmesi ve bunlara kalıcı çözümler üretilebilmesi için sınıf öğretmenleri ile okul psikolojik danışmanlarının tam bir iş birliği ve dayanışma içinde çalışmaları gerekmektedir. Ancak rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin uygulanması noktasında sınıf öğretmenlerinin isteksiz ve gönülsüz olmaları, hepsinden de önemlisi rehberlik öğretmenlerine / okul psikolojik danışmanlarına yönelik olumsuz algılar taşımaları bu durumu zorlaştırmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin rehberlik öğretmenlerine/ okul psikolojik danışmanlarına yönelik algıları ve bu algıları etkileyen faktörlerin belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırmada elde edilen sonuçlara göre; sınıf öğretmenleri genel olarak rehberlik öğretmenlerine / okul psikolojik danışmanlarına ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerine yönelik olumlu algı taşımakta ancak rehberlik öğretmenlerinden / okul psikolojik danışmanlarından yüksek rol beklentisi içinde bulunmaktadır. Bu durum rehberlik öğretmenlerinde / okul psikolojik danışmanlarında sınıf öğretmenlerine yönelik olumsuz algıya yol açmakta ve tam bir iş birliği içinde çalışmayı zorlaştırmaktadır. Öğretmenlerde genel olarak olumlu bir genel algı olduğu, okul danışmanlığının etkili ve gerekli olduğuna inanıldığı ancak rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerine direncin devam ettiği görülmektedir. Dirence ve olumsuz algılara yol açan temel faktörler; rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin ciddiye alınmaması, bu tür uygulamaların gereksiz görülmesi, yeterli düzeyde bir rehberlik ve danışmanlık anlayışı kazanılamamış olunması, iş birliği ve dayanışmaya kapalı olunmasıdır. Sınıf öğretmenlerinin rehberlik öğretmenlerine / okul psikolojik danışmanlarına yönelik algılarını etkileyen sosyo-demografik faktörlerin sınıf öğretmenlerinin yaşı ve okulda bulunan öğrencilerin sayısı olduğu saptanmıştır. Diğer yandan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetleri, mezuniyet durumları ve eğitsel yayınları okuma alışkanlıklarının rehberlik öğretmenlerine / okul psikolojik danışmanlarına yönelik algı düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Alanyazın ışığında sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarının uyumlu ve iş birliği halinde çalışmaları için birbirlerini tanımaları ve ilişkilerinin gelişmesi için seminer dönemlerinde ve yıl içinde eğitici çalışmalar yapılmalı ve iletişim seminerlerinin düzenlenmesi önerilmektedir. Bununla birlikte, okul psikolojik danışmanlarının çalıştıkları seviyeyle (okulöncesi, ilkokul, ortaokul, lise) ilgili öğretim programına hâkim olması, öğrencinin öğrenme ile ilgili sorunlarında öğretmene ve öğrenciye daha etkin destekte bulunmasına yardımcı olmasının fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akın, B. (2007). *Rehber öğretmenlerin görevlerine ilişkin öğretmenlerin beklentileri ve algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Akgün, E. (2010). *Okul öncesi öğretmenlerinin bakış açısıyla anasınıflarındaki rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi*. İlköğretim Online, 9(2), 474-483.
- Al-Amri, F., Brinson, A. (1996). *Students' perceptions of mental health counseling in the United Arab Emirates*. International Journal for the Advancement of Counselling, 27(4), 495-512.
- Al-Sarraf, Q. (1993). *School guidance and counselling in Kuwait: Background, prospects and limitations*. International Journal for the Advancement of Counselling, 16(3), 195-204.
- Bozic, N., Carter, A. (2002). *Consultation groups: Participants' views*. Educational Psychology in Practice, 18(3), 189-201.
- Burnham, J. J., Jackson, M. (2000). *School counselor roles: Discrepancies between actual practice and existing models*. Professional School Counseling, 4, 41-49.
- Camadan, F., Kahveci, G. (2013). *Examination on the view of school administrators and teachers to school counselor (psychological counselor)*. Educational Sciences: Theory & Practice, 13(3), 1387-1392.
- Carr-Mamett, S. M. (2008). *Teacher, counselor, and administrator perception of the role of the school counselor in comprehensive career and technical high schools in Pennsylvania*. Unpublished Master's Thesis. College of Education, The Graduate School of the Pennsylvania State University, USA.
- Doğan, S. (1996). *Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik alanında meslek kimliğinin gelişimi ve bazı sorunlar*. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2(7), 32-44.
- Dougherty, A. M., Dougherty, L. P., Purcell, D. (1991). *The sources and management of resistance to consultation*. School Counselor, 38(3), 178-186.
- Hatunoğlu, A., Hatunoğlu, Y. (2006). *Okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin problem alanları*. Kastamonu Eğitim Dergisi, 14(1), 333-338.
- House, R. M., Martin, P. J. (1998). *Advocating for better futures for all students: A new vision for school counselors*. Education, 119, 284-291.
- Karakuş, S. (2008). *İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Kardeş, S. (2014). *Okul öncesi eğitim kurumu yönetici ve öğretmenlerinin rehber öğretmenlerin rollerine ilişkin algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kılıç-Özmen, Z., Kabapınar, Y. (2019). *Sınıf öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanları birbirlerini nasıl algılamaktadır?* Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 9(53), 482-521.

Kızıl, D. (2007). *Ortaöğretim kurumlarındaki rehber öğretmenlerin ve sınıf rehber öğretmenlerin sınıf içi rehberlik etkinlikleri ile ilgili görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Korkmaz, Z. (2011). *Okul psikolojik danışmanları ile sınıf rehber öğretmenlerinin karşılıklı algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

Loynd, C., Cooper, M., Hough, M., (2005). *Scottish secondary school teachers' attitudes towards, and conceptualisations of counselling*. British Journal of Guidance & Counseling, 33(29), 199-221.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017). *Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği*. Resmî Gazetede Yayımlandığı Tarih:10.11.2017, Sayı: 30236, 02.02.2023 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/11/20171110-2.htm> adresinden erişilmiştir.

Nazlı, S. (2007). *Okul yöneticilerinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini algılamaları*. Eğitim Araştırmaları, 26, 155-166.

Paskal, K. (2001). *Okul yöneticilerinin (ilköğretim okulu müdürlerinin) bu okullarda görev yapan rehber öğretmenlerin görevleri ve rehberlik hizmetleri ile ilgili bilinçlilik düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Penbegül, T. (2014). *Psikolojik danışman ve sınıf rehber öğretmenlerinin ilköğretim okullarındaki PDR servislerine ilişkin etkililik algılamalarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Pişkin, M. (1989). *Orta dereceli okullarda görevli yönetici, öğretmen ve danışmanların ideal ve gerçek danışmanlık görevleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Reiner, S. M., Colbert, R. D., Perusse, R. (2009). *Teacher perceptions of the professional school counselor role: A national study*. Professional School Counseling, 12(5), 324-332.

Saleh, M. A. (1987). *Counseling and guidance in the Kingdom of Saudi Arabia*. International Journal for the Advancement of Counseling, 10(4), 227-286.

Samaneh, O. (2000). *A survey on the students' social, family, and academic status through student, a parent, and teacher report*. UNICEF. 28.01.2023 tarihinde https://www.unicef.org/evaldatabase/files/OCT_00-800_report.pdf adresinden erişilmiştir.

Semiz-Köroğlu, G. (2006). *Sınıf rehber öğretmenlerinin algılarına göre psikolojik danışmanların duygusal zeka düzeyleri (Kırıkkale ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Stelzer, T. (2003). *A critical analysis of the function of guidance counselors*. 03.02.2023 tarihinde <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.390.4051&rep=rep1&type=pdf> adresinden erişilmiştir.

Stone C., Clark, M. A. (2001). *School counselors and principals: Partners in support of academic achievement*. NAASP Bulletin, 85(624), 46–53.

Ünal, E. (2004). *İlköğretim okullarında profesyonel olmayan rehberlik çalışmaları ve eksikliği hissedilen hizmetler*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı bildiri özetleri, 6-9 Temmuz, İnönü Üniversitesi, Malatya. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Abstract

The aim of this study is to determine the perceptions of classroom teachers towards guidance teachers/school psychological counselors and the factors affecting these perceptions. According to the results of the study, classroom teachers generally have a positive perception towards guidance teachers/school psychological counselors and guidance and psychological counseling services. However they have high expectations from guidance teachers/school psychological counselors with regards to their tasks which are not included in their job descriptions. This makes guidance teachers/school psychological counselors to have negative perception towards classroom teachers, and makes classroom teachers to have negative perception and to show resistance, and eventually makes it difficult to work in full collaboration. The main factors leading to negative perceptions and resistance in classroom teachers are that the guidance and consultancy services are not taken seriously, that such practices are seen as unnecessary, that a sufficient level of guidance and counseling is not gained, and that the parties are not opened to collaboration and solidarity. The socio-demographic factors that affect the perceptions of classroom teachers towards guidance teachers/school psychological counselors are the age of the classroom teachers and the number of students in the school. Elementary school students spend most of their time with their classroom teachers, other than their families. Classroom teachers are individuals who can significantly influence not only the development of elementary school students but also the attitudes and habits that they will gain later in their lives. Guidance teachers/school psychological counselors have significant roles in ensuring the students to adapt to school, to gain positive attitudes and cognitive skills with regards to learning, to increase the effectiveness of learning, to recognize emotions better, to gain social skills to express themselves better, to acquire skills to cope with the difficulties in daily lives, to support the development of their personalities and professional skills. The changing dynamics of social and cultural life have diversified the problems which the students face both in school and out of school. In order to identify these problems in the fastest way possible and to provide permanent solutions, classroom teachers and school psychological counselors have to work in full collaboration and solidarity. However, concerning the implementation of guidance and psychological counseling services, the classroom teachers being reluctant and not volunteering, and more importantly, their negative perceptions towards guidance teachers/school psychological counselors makes this situation difficult. The aim of this study is to determine the perceptions of classroom teachers towards guidance teachers/school psychological counselors and the factors affecting these perceptions. Additionally, socio-demographic factors such as the age of classroom teachers and the number of students in the school significantly influence these perceptions. Conversely, factors like the gender of classroom teachers, their graduation status, and the habit of reading educational publications do not have a notable impact. Elementary school students spend most of their time with classroom teachers, who play a crucial role in shaping their development, attitudes, and habits. Guidance teachers/school psychological counselors are vital in helping students adapt to school, develop positive attitudes, enhance learning effectiveness, recognize emotions, acquire social skills, cope with daily challenges, and support their personal and professional growth. The evolving dynamics of social and cultural life have increased

the complexity of problems students face both in and out of school. Therefore, full collaboration and solidarity between classroom teachers and school psychological counselors are essential for quickly identifying and addressing these issues. To improve collaboration, it is crucial to address the negative perceptions and resistance by promoting a better understanding of the importance and benefits of guidance and counseling services. Encouraging open communication, mutual respect, and clear delineation of roles can foster a more collaborative environment, ultimately benefiting students' overall development and well-being. According to the results of this study, classroom teachers generally have a positive perception towards guidance teachers/school psychological counselors and guidance and psychological counseling services. However, they have expectation from the guidance teachers/school psychological counselors to take a more active role. This makes guidance teachers/school psychological counselors to have negative perception towards classroom teachers and thus makes it difficult to work in full collaboration. It is observed that teachers have a positive general perception and school counseling is believed to be effective and necessary but resistance to guidance and psychological counseling services continues. The main factors leading to negative perceptions and resistance are that the guidance and consultancy services are not taken seriously, that such practices are seen as unnecessary, that a sufficient level of guidance and counseling is not gained, and that the parties are not opened to collaboration and solidarity. It was determined that the socio-demographic factors affecting the perceptions of classroom teachers towards counseling teachers/school psychological counselors are the age of the classroom teachers and the number of students in the school. On the other hand, gender of classroom teachers, their graduation status and habit of reading educational publications do not have a significant effect on their perception level towards guidance teachers/school psychological counselors.

Keywords: School Psychological Counselor, Guidance Teacher, Guidance and Psychological Counseling Services, Classroom Teacher.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir. Yaşayan hiçbir canlı (insan ve hayvan) üzerinde araştırma yapılmamıştır. Makale edebiyat sahasına aittir.

Çatışma Beyanı

Makalenin yazarı, bu çalışma ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile arasında mali çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Ethics Committee Permission

Ethics committee permission is not required for this study. No research has been conducted on any living creature (human and animal). The article belongs to the field of literature.

Deconfliction Statement

The author of the article declares that there is no conflict of financial interest between him and any institution, organization, person related to this study.

Support and Thanks

Support was not received from any institution or organization in the study.